

Om min far - Mogens Valeur

Åbning af udstilling i Ramløse Sognelænge, 2011

Henrik Valeur

Han sagde, at billeder skal ikke forklares og analyseres, de skal opleves.

Det gør det jo nemt – så behøver man ikke sige så meget ;-)

Men jeg kan fortælle lidt om ham og på den måde kommer jeg nok også til at sige lidt om hans billeder.

Først vil jeg dog gerne sige tak til de tre personer, som ligger et kæmpe stort, ulønnet, arbejde i at få det her sted til at fungere som et fast udstillingssted: Jørn, Christian og Thomas

Jeg vil også takke min søster, Lisbeth, som har hjulpet med at arrangere denne udstilling og med hvad jeg skulle sige ...

Lisbeth og jeg er vokset op i et kunstnerhjem, hvor der blev læst eventyr, spillet musik og danset og hvert år fik vi besøg af julemanden, som røg de samme cigarer som vores far.

Vi kom med på lange og korte rejser og blev trukket rundt på alverdens kunstmuseer fra vi var helt små. Men vi fik også selv lov til at udfolde os, f.eks. ved at male, som Lisbeth er fortsat med.

Jeg fik lov at køre traktor - fra jeg var fem til ti. Så fik mine forældre at vide, at man skulle være mindst fjorten!

Det var en lidt anden opvækst end mange af vores klassekammerater, men det var også en anden opvækst end vores fars. Han var vokset op med en enlig mor, hvilket der blev set meget ned på dengang. Han så først sin far da han var omkring 40 ...

Så han var nok overladt en del til sig selv og sin egen fantasi, hvilket kom til udtryk fra en tidlig alder.

Han var kun 12 år da han vandt 1. præmie en malerkonkurrence for unge, udskrevet af Politiken. Præmien var på 20 kroner. Han brugte de 8 på en rygsæk og resten på malergrej. Og det er også de to aktiviteter han hele livet var optaget af: at male og at rejse.

Allerede som 15-årig cyklede han hele Danmark rundt (1600 km). Det var under krigen, hvor kvaliteten på cykeldæk nok ikke var den bedste. På én formiddag punkterede han således 7 gange. Jeg ved ikke hvor mange unge, som ville fortsætte efter bare en punktering i dag? Men det gjorde han – og denne ukuelige optimisme er noget der går igen i hans billeder, som, uanset hvordan hans liv ellers formede sig, altid udtrykker en meget stor glæde ved det.

Året efter mødte han Leif Ewens, en maler, som boede i Tisvilde. Han fik overtalt sin mor til at købe en grund i Tibirke og et faldefærdigt kolonihavehus, som blev transporteret derop fra Amager. Senere byggede han selv et hus på grunden, som Lisbeth og jeg voksede op i ...

Det blev udvidet da vi kom til, men oprindeligt bestod det - meget sigende - af ét stort atelier, et lille soveværelse, et meget lille køkken og et endnu mindre badeværelse.

Han begyndte at støbe fundamentet i februar '61. *"Det får man normalt færdiglavet beton til"* skrev han i sine erindringer *"men for at spare blandede jeg det selv med skovl. Det var hårdt arbejde så til sidst stod jeg i bar overkrop i vinterkulden. Om natten var det derimod ikke for varmt. Jeg lå i det uopvarmede kolonihavehus med gulvtæpper, aviser og sække over mig. Tit vågnede jeg med is i mit smukke overskæg.*

Denne tid mindes jeg altid – ikke uden en vis stolthed. Den betegner den periode i mit liv, hvor jeg bestilte noget!"

Han bestilte nu også andet ...

Allerede som 17-årig var han røget i fængsel. Han var blevet taget for at uddele illegalt materiale under krigen. Det var opråb til generalstrejke og aftenen forinden var det i radioen blevet meddelt, at alle som medvirkede til denne strejke, ville blive skudt på stedet. Men han slap med tre måneder i Vestre fængsel.

Efter krigen kom han på kunstakademiet – hos Vilhelm Lundstrøm, Olaf Rude og William Scharff (som han senere mødte i Tisvilde Hegn, hvor de begge malede) - og bare 22 år gammel deltog han i en gruppeudstilling i Cagnes i Sydfrankrig (1949).

I en fransk anmeldelse – som Lisbeth har oversat – står der om ham, og hans billeder, at: *Han jonglerer med farverne i sine tre kompositioner og forsøger at skabe en symfoni ved hjælp af farvekontraster. I den lille livlige komposition blødgøres de gråblå nuancer af strøg med varme farver. Hans "Landskab" er opbygget af store farvestrøg, men den grønne farve er meget hård.*

Han havde – uden tvivl – et stort kunstnerisk talent, som til en vis grad er blevet underkendt – ikke mindst af ham selv. Han var i det hele taget ikke nogen selvhøjtidelig person, som der ellers findes mange af i de kredse ...

Han var også en maler, som meget tidligt fandt sit ståsted. Og det sted var lige midt i den klassiske danske modernisme, som satte fokus på maleriets formelle virkemidler - farven, formen og fladen – på bekostning af genkendeligheden. Og forbillederne var Lundstrøm, som han opfattede som "nok den største danske maler", Giersing, Isakson og Weie. Men også de store franske malere, som Cézanne og Matisse.

I en anmeldelse i Berlingske Tidende af Kunstnernes Efterårsudstilling på Charlottenborg i 1958, hedder det, at *"Mogens Valeur har den faste form, den summariske pensel i gengivelsen af løvet og noget umiddelbart frisk og ligetil i den lyse farveklang".*

Og i samme avis i 1962 om en anden udstilling på Charlottenborg, at: *"Mogens Valeur [...] er en maler, der frejdigt, men også med dygtighed, træder i Giersings fodspor. Med sikker hånd sætter han store figurkompositioner op, og ikke mindre sikkert stiller han farvefladerne sammen. Hovedparten af hans billeder er figurer i et interiør med den grad af forenkling, som Giersing nåede til. I enkelte billeder går han videre og nærmer sig det abstrakte. Han befinder sig åbenbart på skillevejen."*

Selv sagde han, i forbindelse med en udstilling på Skive Kunstmuseum i 1964, at: *"Det er med øjnene, mine billeder skal opleves. Jeg betragter dem som mislykkedes, hvis de ikke kan tale for sig selv. Nu er der jo malere, der ligefrem får forklarende foredrag om deres malerier optaget på bånd, så publikum kan blive belært om, hvordan de skal forstås. Andre bliver af deres forkæmpere udlagt som kunstneriske paralleller til en eller anden dybsindig filosofisk forfatter. For mig at se er der noget tvivlsomt ved en sag, som kræver så kraftigt et forsvar. Et godt billede taler direkte til sindet uden noget mellemed af teorier eller ord. Farvernes spil på fladen, det er nok til at fylde min tilværelse og beskæftige mig ved staffeliet resten af livet."*

Gift

Samme år, 1964, mødte han Birgitte, som var modedesigner og direktrice hos Carli Gry

De blev gift i Tibirke Kirke og rejste på bryllupsrejse til Marokko og udkanten af Sahara i en 2CV (jeg kender kun en anden mand, som har budt sin kone det samme – en bryllupsrejse til Sahara i en 2CV. Det er John Andersen, en af de sidste store danske eventyrere, som jeg har været så heldig at ha' som lærer på arkitektskolen, og som er her i aften)

Vores mor, Birgitte, tog sig ikke bare af os og huset, men var også med til at få familiens økonomi til at hænge sammen med forskelligt undervisningsarbejde og hun sad model på de fleste af min fars figurbilleder, og tusinde andre ting ... Jeg ved ikke hvordan kvinder får tid til alt det?

Dette var den lykkeligste periode i min fars liv, men det var - hvis man skal være lidt kritisk – ikke den periode hvor han udviklede sig mest, som kunstner. Til gengæld kunne han leve af det og forsørge familien, men han brugte måske også mere tid på at sælge end på at male. Et dilemma, som de fleste kreative mennesker nok kender ...

Motiverne i min fars billeder var – foruden min mor – opstillinger med frugter og figurer; skoven i Tisvilde og badehusene i Tisvildeleje, markerne og fiskerne i Thy, havnene i Sydfrankrig, zouk'en i Marokko, junglen på Sri Lanka, menneskene i Indien.

Han rejste meget og gennem hele livet. Og Lisbeth og jeg har nok arvet lidt et gen dér. I virkeligheden er Lisbeth måske den mest berejste i familien. I begyndelsen af 90'erne rejste hun i løbet af to år fra Østeuropa, gennem Rusland til Kina og derfra videre til Pakistan og Indien, hvor hun mødte vores far. Hun boede i nogle måneder på et kunstner kollegium i Beijing – kort efter opstanden på Den Himmelske Freds Plads – og har også gået på kunstscole i Frankrig og danseskole i Holland.

Rejser

Som 23-årig var vores far for første gang uden for Europa. Han var taget på stop til Nice og kom herfra med skib til Nordafrika. I sine erindringer beskrev han denne rejse således: *"Jeg tog med skib til Algier på 4. klasse, som eneste europæer på den klasse. Ved afsejlingen satte jeg mig frimodigt op på dækket og tænkte slet ikke på stormvejr. Det havde vejrguderne imidlertid gjort, og pludselig skyllede bølgerne over dækket. Jeg skyndte mig ned på bunden af en stor tovtrosse, der lå rullet sammen. Den blev pludselig fyldt med vand fra en kæmpebølge, så jeg måtte skyndsomt nedenunder – sjaskgennemblødt – i lasten. Der var ikke så meget som en bænk at sidde på – alle sad eller lå på jerndækket og kurerede rundt i opkast. Jeg gav også hurtigt mit bidrag med og således tilbragte vi 24 timer."*

Han kom til Algier og derfra videre – igen på stop - til Marokko.

”En aften ankom jeg så til Marrakech (på ladet af en lastbil) og blev sat af på Djema el Fna pladsen. Jeg troede ikke mine egne øjne og øren. Et fantastisk orientalsk skuespil med slangetæmmere, dansere, akrobater, ildslugere (med vandsælgeren ved siden af!), eventyroplæsere – alt sammen ledsaget af dum-dum trommer og anden mystisk musik.

Denne eventyrlige, maleriske verden, hvor man i dag lever som på bibelens tid, har stadig tiltrukket mig [...].”

I alt nåede han ti gange til Marokko. Hans ”andet hjem” var Frankrig, hvor han tilbragte mange år, men han boede også flere år i Indien og på Sri Lanka.

Udstillingen

Faktisk er alle akvarellerne på udstillingen her fra netop Indien, Nepal og Sri Lanka. De er malet i perioden fra '85 - '87.

Han var blevet skilt og Lisbeth og jeg var flyttet hjemmefra, så han behøvede – i princippet - ikke længere at tænke på andre end sig selv. Han kunne koncentrere sig om maleriet, om at udvikle det. Og selv om det var en vanskelig tid for ham er det som karakteriserer disse billeder, paradoksalt nok, endnu stærkere farver, endnu mere glæde og optimisme!

Kort efter hans død var der en mindeudstilling om ham på et galleri i København, men det er nu ti år siden, så det er måske også på tide med den her udstilling ...

De billeder vi har valgt at vise er fra de sidste 15 år af hans liv. I denne periode holdt han næsten helt op med at udstille – og sælge – og derfor er der ikke så mange som kender disse billeder.

Valeur

Ordet ”valør” kommer af det franske ord for ’værdi’ (valeur) og betyder en farves klarhed eller styrke. Det er også det der karakteriserer hans billeder – de klare og stærke farver.

Selv sagde han, i forbindelse med en udstilling i Trondheim i 1984, at: *”Jeg dyrker form og farve. Det rene maleri, om man vil”*

Han satte pris på livet og gav værdi til det. Han gav en masse mennesker noget man aldrig bliver træt af at se på!